

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
Кафедра економіки підприємства

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ЕКОНОМІКА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

рівень вищої освіти	другий (магістерський)
спеціальність	232 Соціальне забезпечення
назва освітньої програми	Економіка та організація соціального забезпечення
статус	обов'язкова

Краматорськ
ДДМА
2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка соціального забезпечення» для підготовки фахівців за другим (магістерським) рівнем вищої освіти, спеціальність 232 Соціальне забезпечення, освітня програма «Економіка та організація соціального забезпечення».

Розробники:

_____ Т. П. Гітіс, канд. екон. наук, доцент

Гарант спеціальності 232 Соціальне забезпечення:

_____ І.І. Смирнова, канд. екон. наук, доцент

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства, протокол № 13 від 27.08.2020 р.

В.о. завідувача кафедри:

_____ Є.О. Підгора, канд. техн. наук, доцент

Розглянуто і затверджено на засіданні Вченої ради факультету економіки та менеджменту протокол № 10-08/20 від 31.08.2020 р.

Голова Вченої ради факультету:

_____ Є.В. Мироненко, д-р техн. наук, професор

І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Актуальність вивчення дисципліни у зв'язку із завданнями професійної діяльності та навчання.

Затяжний трансформаційний період економіки України, обтяжений військовими подіями на Сході, загострив проблеми соціальної напруженості та інтенсивності наростання соціальних ризиків. Так, для України характерні загрозливі тенденції демографічної ситуації (старіння населення), зниження рівня життя та зростання масштабів бідності. Триваюча економічна криза супроводжується втратою робочих місць, економічним занепадом багатьох підприємств, непомірно низьким рівнем оплати праці у майже половини працюючого населення. У зв'язку з цим соціальне забезпечення та захист населення набуває особливої значущості. Соціальне забезпечення сприяє захисту від негативних наслідків соціальних ризиків та передбачає формування компенсаційних механізмів, що дозволяє мінімізувати втрати (та збитки) від їх настання. З економічної точки зору, соціальне забезпечення є відносинами щодо перерозподілу національного доходу з метою забезпечення встановлених соціальних стандартів життя для кожної людини в умовах дії соціальних ризиків.

Дисципліна «Економіка соціального забезпечення» спрямована на вивчення економічних аспектів соціального забезпечення, а саме механізмів формування джерел фінансування основних форм та видів соціального забезпечення, визначення грошових виплат з соціального забезпечення для окремих верств населення

1.2. Мета дисципліни – формування системи теоретичних і прикладних знань про економічні аспекти та механізми формування системи соціального забезпечення в Україні.

1.3. Завдання дисципліни:

- надання знань про концептуальні засади системи соціального забезпечення, механізми реалізації соціального забезпечення, економічні процеси, що пов'язані з формуванням й функціонуванням сфери соціального забезпечення та її основних елементів;
- забезпечення вміння орієнтуватися у законодавстві України, що регламентує правові аспекти соціального забезпечення;
- формування навичок і вмінь самостійно використовувати методи та засоби визначення розміру грошових виплат по окремим видам соціального забезпечення;
- формування навичок і вмінь вирішення складних спеціалізованих завдань щодо формування та використання коштів на соціальне забезпечення;
- формування навичок професійної комунікації й аргументованого дискутування з питань економічної доцільності окремих форм та видів соціального забезпечення, пояснення змісту відповідної проблематики в колі фахівців та нефахівців;

- забезпечення вміння узагальнювати та деталізувати окремі факти, явища, механізми, тенденції у розвитку сфери соціального забезпечення;
- вивчення шляхів і методів наукового розв'язку практичних завдань регулювання економічних відносин у сфері соціального забезпечення.

1.4. Передумови для вивчення дисципліни: дисципліна є базовою і викладається одночасно з дисциплінами: «Державна політика соціального захисту та соціального забезпечення», «Право соціального забезпечення».

1.5. Мова викладання: українська

1.6. Обсяг навчальної дисципліни та його розподіл за видами навчальних занять:

Загальний обсяг становить 210 годин (7,0 кредитів), в т.ч.:

- денна форма навчання: лекції – 30 годин, практичні (семінарські) – 45 годин, самостійна робота здобувачів – 135 годин;
- заочна форма навчання: лекції – 8 годин, практичні (семінарські) – 4 години, самостійна робота здобувачів – 198 години.

II ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен продемонструвати достатній рівень сформованості наступних програмних результатів навчання:

використовувати сучасні теорії, методологію і методи соціальних та інших наук стосовно до завдань фундаментальних та прикладних досліджень у сфері соціального захисту (ПРН1);

критично оцінювати результати наукових досліджень і різні джерела знань щодо соціального забезпечення, формулювати висновки та рекомендації щодо його впровадження (ПРН2);

здатність самостійно й автономно знаходити інформацію необхідну для розвитку професійних навичок та якостей (ПРН6);

здатність автономно приймати рішення в складних і непередбачуваних ситуаціях (ПРН8);

здатність демонструвати ініціативу, самостійність, оригінальність, генерувати нові ідеї для розв'язання завдань професійної діяльності (ПРН14);

визначати проблеми, тенденції розвитку, сучасний стан системи заходів з соціального захисту та соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб на основі урахування їх потреб та міжнародних принципів та норм (ПРН 20).

Здобувачі вищої освіти, вивчаючи навчальну дисципліну «Економіка соціального забезпечення», опановують систему знань і навичок, що дозволяють сформулювати такі спеціальні результати:

у когнітивній сфері:

здобувач здатний продемонструвати знання і розуміння основних процесів сфери соціального забезпечення, у тому числі економічних, а саме: виникнення соціальних ризиків, формування доходів і витрат населення, мінімальної та середньої заробітної плати, прожиткового мінімуму;

бюджетного та позабюджетного фінансування соціального забезпечення; соціального страхування (пенсійного забезпечення, соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, на випадок безробіття); соціального забезпечення вразливих верств населення

в афективній сфері:

здобувач здатний критично осмислювати лекційний та позалекційний навчальний матеріал; аргументувати на основі теоретичного матеріалу і нормативно-правових документів власну позицію щодо проблемних питань соціального забезпечення; оцінити економічні механізми соціального забезпечення на конкретних прикладах та дискутувати у професійному середовищі з питань обґрунтованості застосування окремих форм та видів соціального забезпечення;

здобувач здатний співпрацювати із іншими здобувачами та викладачем в процесі обговорення проблемних моментів на лекційних та практичних заняттях, при виконанні і захисті індивідуальних завдань; ініціювати і брати участь у дискусії з питань навчальної дисципліни, розділяти цінності колективної та наукової етики;

у психомоторній сфері:

здобувач здатний самостійно застосовувати знання теорії та нормативні вимоги щодо регулювання економічних процесів у сфері соціального забезпечення, відслідковувати та прогнозувати тенденції зміни у механізмах такого регулювання;

здобувач здатний слідувати методичним підходам до розрахунку грошових виплат по окремим видам соціального забезпечення; проводити аналіз формування та використання коштів на соціальне забезпечення, робити обґрунтовані висновки на основі проведеного аналізу;

самостійно здійснювати пошук та систематизацію інформаційних даних щодо стану соціального забезпечення, оцінювати результативність системи соціального забезпечення, пропонувати економічні заходи з удосконалення соціального забезпечення та звітувати про виконання індивідуальних розрахункових завдань.

III ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Економіко-організаційні основи соціального забезпечення

Тема Т1. Соціальне забезпечення як соціально-економічна категорія

Зміст поняття «соціальне забезпечення». Функціональні ознаки соціального забезпечення. Соціальні ризики як підстава виникнення у особи права на соціальне забезпечення. Основні форми та види соціального забезпечення в Україні

Тема Т2. Рівень життя населення як індикатор потреби у соціальному забезпеченні

Основні засади теорії економіки добробуту. Поняття рівня і якості життя населення. Показники рівня життя населення. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт

Тема Т3. Державне фінансування соціального забезпечення

Джерела фінансування соціального забезпечення. Бюджетне фінансування соціального забезпечення: функціональне призначення, склад видатків бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу, основи їхнього планування та фінансування; видатки бюджетів на соціальний захист). Фінансування сфери соціального захисту та соціального забезпечення за рахунок цільових позабюджетних фондів: видатки та надходження Пенсійного фонду України, управління коштами солідарної системи пенсійного страхування, джерела формування та напрямки використання коштів Фонду соціального страхування України та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

Змістовий модуль 2. Економіка соціального страхування

Тема Т4. Соціальне страхування як соціально-економічна категорія

Загальна характеристика соціального страхування. Економічна природа соціального страхування. Кошти та тарифи у соціальному страхуванні

Тема Т5. Методологія реалізації основних видів державного соціального страхування

Пенсійне забезпечення (загальна характеристика пенсійного страхування; пенсійне страхування з економічної точки зору; цілі пенсійного страхування; визначення пенсій у солідарній системі державного пенсійного страхування; визначення пенсій у накопичувальній системі державного пенсійного страхування; диверсифікація пенсійного забезпечення).

Соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (загальна характеристика; види страхування; визначення матеріального забезпечення та грошових виплат за страхуванням з тимчасової втрати працездатності). Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Соціальне страхування на випадок безробіття (загальна характеристика на випадок безробіття; види страхування; визначення матеріального забезпечення та грошових виплат за страхуванням на випадок безробіття).

Тема Т6. Методологія реалізації основних видів недержавного соціального страхування

Необхідність та значення недержавного соціального страхування. Система та суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення. Недержавні

пенсійні фонди та їх види. Пенсійні активи, їх склад та використання. Пенсійні схеми та пенсійні виплати в системі недержавного пенсійного забезпечення. Недержавне страхування від нещасного випадку на виробництві.

Змістовий модуль 3. Економічні аспекти соціального забезпечення вразливих верств населення

Тема Т7. Державні соціальні допомоги як форма соціального забезпечення вразливих верств населення

Поняття, ознаки та види державних соціальних допомог. Адресність соціальної допомоги. Особливості фінансування державних допомог

Тема Т8. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям

Зміст поняття «малозабезпеченість» та бідність. Визначення розміру соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям. Особливості призначення житлових субсидій

Тема Т9. Соціальне забезпечення внутрішньо переміщених осіб (ВПО)

Основні напрямки соціального забезпечення та соціального захисту ВПО. Щомісячна адресна допомога ВПО. Виплати одноразової грошової допомоги.

IV СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Розподіл обсягу дисципліни за видами навчальних занять та темами

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна / заочна форма)				
		Усього	в т.ч.			
			Л	П (С)	Лаб	СРС
Змістовий модуль 1						
Економіко-організаційні основи соціального забезпечення						
1.	Тема Т1. Соціальне забезпечення як соціально-економічна категорія	23/22	4/0	4/		15 / 22
2.	Тема Т2. Рівень життя населення як індикатор потреби у соціальному забезпеченні	25/23	4/1	6/		15 / 22
3.	Тема Т3. Державне фінансування соціального забезпечення	24/24	4/1	5/1		15 / 22
Змістовий модуль 2						
Економіка соціального страхування						
4.	Тема Т4. Соціальне страхування як соціально-економічна категорія	21/22	2/	4/		15 / 22
5.	Тема Т5. Методологія реалізації основних видів державного соціального страхування	29/26	6/2	8/2		15 / 22

6.	Тема Т6. Методологія реалізації основних видів недержавного соціального страхування	25/22	4/	6/		15 / 22
Змістовий модуль 3						
Економічні аспекти соціального забезпечення вразливих верств населення						
7.	Тема Т7. Державні соціальні допомоги як форма соціального забезпечення вразливих верств населення	21/23	2/1	4/		15/22
8.	Тема Т8. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям	21/23	2/1	4/		15/22
9.	Тема Т9. Соціальне забезпечення внутрішньо переміщених осіб (ВПО)	21/25	2/2	4/1		15/22
Усього годин		210 / 210	30 / 8	45 / 4		135 / 198

Л – лекції, П (С) – практичні (семінарські) заняття, Лаб – лабораторні заняття, СРС – самостійна робота здобувачів.

4.2. Тематика практичних занять

№ з/п	Тема заняття для денної форми навчання
1.	Соціальне забезпечення як соціально-економічна категорія
2.	Рівень життя населення як індикатор потреби у соціальному забезпеченні
3.	Державне фінансування соціального забезпечення
4.	Соціальне страхування як соціально-економічна категорія
5.	Методологія реалізації основних видів державного соціального страхування
6.	Методологія реалізації основних видів недержавного соціального страхування
7.	Державні соціальні допомоги як форма соціального забезпечення вразливих верств населення
8.	Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям
9.	Соціальне забезпечення внутрішньо переміщених осіб (ВПО)

№ з/п	Тема заняття для заочної форми навчання
1.	Державне фінансування соціального забезпечення
2.	Методологія реалізації основних видів соціального страхування
3.	Соціальне забезпечення внутрішньо переміщених осіб (ВПО)

4.3. Перелік індивідуальних завдань

Протягом періоду навчання здобувачі паралельно з аудиторними лекційними і практичними заняттями виконують індивідуальні завдання в вигляді доповіді та презентації, тез доповідей до наукової конференції / семінару та/або наукової статті за обраною тематикою. Тематика індивідуальних завдань:

1. Соціальне забезпечення у контексті сталого економічного розвитку
2. Основні напрями соціального забезпечення та соціальної підтримки в Україні
3. Взаємозв'язок соціальних та економічних процесів
4. Економічні наслідки соціальних ризиків
5. Проблеми неравномірного розподілу доходів населення
6. Бідність як соціально-історичне явище
7. Макроекономічні показники матеріального добробуту населення
8. Індикатори матеріальної забезпеченості населення
9. Державні соціальні стандарти як основа організації діяльності з соціального забезпечення в Україні
10. Проблеми фінансового забезпечення державних соціальних гарантій на рівні державних соціальних стандартів.
11. Значення рівня забезпечення прожиткового мінімуму для здійснення соціального забезпечення громадян в Україні.
12. Досвід зарубіжних країн у визначенні прожиткового мінімуму.
13. Проблеми бюджетного фінансування соціального забезпечення
14. Особливості пільгового пенсійного забезпечення за віком.
15. Особливості призначення пенсій по інвалідності внаслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання.
16. Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду.
17. Вплив демографічних процесів на стан пенсійного забезпечення
18. Криза пенсійної системи в Україні
19. Зарубіжний досвід організації системи пенсійного забезпечення
20. Становлення і розвиток медичного страхування в Україні
21. Особливості організації медичного страхування у зарубіжних країнах (Німеччина, Франція, США)
22. Проблеми та перспективи розвитку соціального страхування від нещасних випадків на виробництві
23. Вплив безробіття на економіку країни Державна політика зайнятості населення та соціальне страхування на випадок безробіття
24. Проблеми соціального забезпечення ВПО
25. Джерела фінансування соціального забезпечення ВПО

V КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль знань здобувачів здійснюється за рейтинговою накопичувальною (100-бальною) системою, яка передбачає складання обов'язкових контрольних точок.

Максимальна кількість балів (100) при оцінюванні знань з навчальної дисципліни, яка завершується екзаменом, формується з двох частин, з коефіцієнтом 0,5 кожна:

– за поточну успішність 100балів (сума балів, зароблена у семестрі, але не менше 55);

– на екзамені 100 балів (мінімально необхідна кількість балів за екзамен 55).

З дисциплін, що завершуються заліком, поточна успішність оцінюється, виходячи зі 100 балів. Здобувач, який склав усі контрольні точки і набрав 55 і більше балів з кожного контролю на початок сесії, має право отримати підсумкову оцінку без складання заліку.

Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних і оцінюється сумою набраних балів;

модульний контроль, що проводиться у формі підсумкової контрольної роботи за відповідний змістовий модуль та колоквиуму і має на меті оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Оцінювання знань здобувача під час занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння здійснювати узагальнення інформації, обґрунтовувати свою власну точку зору та робити висновки; грамотність подачі матеріалу та оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи здобувачів є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей здобувачів ВО з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового

екзамену, завданням якого є перевірка розуміння здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Переведення набраних здобувачем балів за 100-бальною шкалою в оцінки за національною (5-бальною) шкалою та шкалою ECTS здійснюється в відповідності до таблиці:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи)	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81 – 89	B	добре	
75 – 80	C		
65 – 74	D	задовільно	
55–64	E		
30–54	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0 – 29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VI СЕМЕСТРОВИЙ ГРАФІК

Склад і графік складання контрольних точок дисципліни «Управління соціально-трудовими відносинами», форми і терміни контролю (спеціальність 232 Соціальне забезпечення) для денної форми навчання

№	Назва і стислий зміст контрольного заходу	Рейтингова оцінка		Тиждень
		min	max	
1	Аудиторна робота здобувача оцінюється на основі його відповідей на заняттях, активності у роботі протягом семестру. Поточний контроль – усне опитування в ході лекцій та практичних заняттях, оцінювання правильності вирішення тестових, практичних та ситуаційних завдань на практичних заняттях та при виконанні самостійної роботи. Здобувач здатний продемонструвати критичне осмислення лекційного та позалекційного матеріалу, брати кваліфіковану участь у дискусії з наведенням аргументації.	10	15	1-15
2	Індивідуальне завдання Підготовка презентації за обраною темою і виступ з доповіддю на практичних заняттях, тез доповідей, статті, роботи на конкурс, презентації, виступ з доповіддю на конференції	10	15	1-15
3	Модульна контрольна робота №1 (Здобувач виконує тестові та розрахункові завдання, що відповідають програмним результатам навчання за темами змістового модуля №1)	10	20	6
4	Модульна контрольна робота №2 (Здобувач виконує тестові та розрахункові завдання, що відповідають програмним результатам навчання за темами змістового модуля №2)	10	20	10
5	Модульна контрольна робота №3 (Здобувач виконує тестові та розрахункові завдання, що відповідають програмним результатам навчання за темами змістового модуля №3)	10	20	14
5	Колоквіум	5	10	15
Оцінка поточної успішності за 100-бальною шкалою (коефіцієнт вагомості=0,5)		55	100	
Підсумковий контроль (коефіцієнт вагомості=0,5) (Семестровий екзамен) Здобувач виконав аналітично-розрахункові завдання та навів аргументовані відповіді на питання, що відповідають програмним результатам навчання з дисципліни		55	100	
Загальний рейтинг = 0,5*оцінка поточної успішності+0,5*оцінка підсумкового контролю				

Перелік обов'язкових контрольних точок для оцінювання знань здобувачів заочної форми навчання

№	Назва і стислий зміст контрольного заходу	Рейтингова оцінка	
		min	max
1	Поточний контроль (коефіцієнт вагомості=0,4) Тестова контрольна робота, яка виконується здобувачем індивідуально в системі «Moodle»	55	100
2	Підсумковий контроль (коефіцієнт вагомості=0,6) (Семестровий екзамен) Здобувач виконав аналітично-розрахункові завдання та навів аргументовані відповіді на питання, що відповідають програмним результатам навчання з дисципліни	55	100

VII РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

7.1. Основна література

1. Баранник Л. Б. Соціальний захист громадян : навчальний посібник. Вид. 2-ге, доповнене і перероблене. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2017. 246 с. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2980/1/Баранник_41_Соціальний%20захист%20громадян_підруч.pdf
2. Кириленко О. П., Толуб'як В. С. Соціальне страхування : підруч. Тернопіль: Екон. думка ТНЕУ, 2016. 516 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/14756/1/Толуб'як.pdf>
3. Коваленко О.М., Мазник Л.В. Соціальна економіка: Конспект лекцій для студентів напряму 6.030505 «Управління персоналом та економіка праці» галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» денної форми навчання. К.:НУХТ, 2013. 170 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1896_88896922.pdf
4. Гітіс Т. П., Смирнова І.І. Конспект лекцій з дисципліни «Економіка соціального забезпечення». Краматорськ: ДДМА, 2020. 64 с. URL: <http://moodle.dgma.donetsk.ua>
5. Утвенко В. В. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки: навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 248 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/syst_soc_zab.pdf
6. Шевченко О. О. Соціальна економіка: навч. посібник для сам. вивчення дисципліни. Краматорськ: ДДМА, 2008. 60 с.

7.2. Додаткова література

1. Балусєва О. В. Формування державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб в умовах системних криз в Україні: моногр. Донецький державний університет управління. Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2018. 140 с. URL: <https://dsum.edu.ua/storage/documents/monografs/zavантажити%20том%203.pdf>
2. Белєнцова Ю. В. Соціальні стандарти як інструмент вирішення протиріч між соціальною і економічною ефективністю. *Економіка промисловості*. Донецьк. 2012. № 1-2 . С. 361-365. URL:: http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/41457/st_57_43.pdf?sequence=1
3. Кривоконь Н.І. Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні: навчальний посібник. Чернігів: Чернігівський державний технологічний університет, 2012. 320 с. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/9712/2/ПРОБЛЕМИ%20СОЦІАЛЬНОЇ%20РОБОТИ%20ТА%20СОЦІАЛЬНОЇ%20ПОЛІТИКИ%20В%20УКРАЇНІ.pdf>
4. Ружєвський М. М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України: монографія. К: ІКП ДСЗУ, 2013 . 318 с. URL: <http://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/Rugenskiy-2013.pdf>
5. Степаненко Н. О., Степаненко В. О. Економіка добробуту : навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 156 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/11968/1/Економіка%20добробуту%20%20навч.%20посібн.%20до%20самостійного%20вивчення%20.pdf>
6. Сторонянська І.З., Вікнянська А.О. Фінансовий механізм соціального страхування з тимчасової втрати працездатності : монографія. Львів : ДУ «ІРД імені М.І. Долишнього НАН України», 2014. 192 с. URL:<http://ird.gov.ua/irdp/p20140704.pdf>
7. Чугунов І.Я., Насібова О. В. Фінанси пенсійного забезпечення : монографія . Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 248 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjExMzA=/22b518683498c0042c3c8e7d4f0c9695.pdf>
8. Шелєст О. Л. Пенсійне забезпечення у системі соціального захисту населення. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. Краматорськ: ДДМА. 2016. № 3 (39). С. 197-201

7.3. Web-ресурси

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuu.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Державної служби зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Офіційний сайт законодавство України. URL: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

5. Офіційний сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України. URL: <https://idss.org.ua>
6. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <http://www.msp.gov.ua>
7. Офіційний сайт Офісу з фінансового та економічного аналізу у ВР України. URL: <https://feao.org.ua>